

«Det er umulig å
garantere at det ikke er
feil ulv som skytes.»

MILJØVERNMINISTER GUNNAR FJELLANGER
OM FELLINGSTILLATELSEN PÅ EN ULV I
KOPPEL, TIL AFTENPOSTEN

Statsbudsjettet:

Mer kunstgjødning

Fullstendig galt, mener Norsk Økologisk Landbrukslag om forslaget som går ut på å fjerne miljøavgiften på kunstgjødning. Naturvernforbundet derimot, er fornøyd med regjeringens satsing på økologisk landbruk.

• side 4

Blir bilen bussens bane?

Kollektivtrafikken taper mot bilen. Siden 1987 har bevilningene blitt kuttet med 600 millioner kroner. Årets kollektivbudsjett rammer også barn og gamle spesielt.

• side 4

Regjeringen PCB-lammet

Miljøgiften PCB kan forandre adferden hos mennesker. Hos regjeringen har den ført til apati. Heller ikke i år er det bevilget penger til å starte arbeidet med opprydningen langs kysten.

• side 5

Mer olje - mer olje!

Jakten på den siste oljedråpen går ufortrødent videre uten tanke på konsekvensene for dem som kommer etter oss. 100 millioner mer til leting og ny utvinning er siste bidrag sammen med redusert CO₂-avgift på sokkelen. Farlige klimaendringer bekymrer neppe Marit Arnstad i nevneverdig grad.

• side 5

Giftig er jorden

Bergensere er ikke kjent for å stikke hodet i sanden, og barna i Bergen bør definitivt ikke gjøre det. (Foto: Cornelius Poppe/Scanpix)

Bergen kommune anbefaler å fjerne store mengder jord i 21 barnehager. Arbeidet må gjøres på foreldredugnad. Grunnen er impregnerte lekeapparater som har forgiftet jorden barna leker i. Foreldrene, som betaler dyre kroner for å ha barna i barnehage, tror knapt sine egne ører. Det er nemlig kommunen som har plassert ut apparatene.

– Vi er ikke hysteriske, men dette er for drøyt. Jorden er spesialavfall og vi må rydde opp, sier forelder May Britt Løvik.

Bergen kommune innrømmer å ha satt ut giftige lekeapparater etter at SFT hadde kommet med nye regler mot disse. Kommunen er likevel ikke enig i at jorden er spesialavfall.

– Det er ikke snakk om spesialavfall, men spesielt avfall sier konstituert plan- og miljøsjef Reidun de Lange.

• side 6

Like lite til rovdyrtiltak

Regjeringens forslag til statsbudsjett møter sterk kritikk hos rovdyrvernerne. Årsaken er at potten til forebyggende tiltak mot rovdyrskader og omstilling av landbruket i rovdyrutsatte områder ikke økes med en eneste krone. Samtidig økes potten til erstatning for rovdyrskader

med hele 12,7 millioner kroner.

– Budsjettet for 2000 innebærer hele 100 000 kroner i rovdyrerstatning for hvert eneste store rovdyr vi har i Norge. Det virker som om regjeringen vil prise rovdyrene ut av landet, sier talsmann Viggo Ree i Foreningen våre rovdyr.

• side 3

Natur & miljø Bulletin
utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør: Tom Erik Økland
Redaksjon: Jens Petter Toldnæs, Kristian Jahre
Adresse: Postboks 342 Sentrum, 0101 Oslo.
Besøksadresse: Skippergata 33
Tlf: 22 40 24 00.
Faks: 22 40 24 10.
Direkte: 22 40 24 + 25 (Økland), 23 (Toldnæs), 24 (Jahre)
E-post: redn@online.no

Abonnement:
199/år (privatpersoner), 500/år (bedrifter)
Annonser: Tlf: 23 12 20 70. Faks: 23 12 20 71.
Trykking: Gan Grafisk. Trykket på 100% resirkulert papir.
Norges Naturvernforbund: Samme postadresse som N&M Bulletin. Web: <http://www.naturvern.no> E-post: naturvern@naturvern.no

Neste utgave: 22.10.1999.

fagpressen

Troverdighetstorpedo

Under følger årets enkle totrinnsoppskrift på hvordan en norsk miljøvernminister kan torpedere sin egen troverdighet for godt i en enkelt-sak i løpet av tre dager.

Første trinn: Gi tillatelse til felling av en ulv i Koppang-flokken. Gjør dette på tross av at din egen fagenhet innen området sier at det ikke er tilrådelig. Gi tillatelsen kun til felling av et ungdyr, slik at ikke et av lederdyrene blir skutt. Som miljøvernminister vet du selvfølgelig at det kan være livstruende for stammen. Husk likevel å si til en av Norges største aviser at «det er umulig å garantere at feil ulv skytes» (er du ekstra heldig kommer dette oppslaget samtidig med nyheten om at en ulv er påkjørt, og siden blir avlivet, i Østfold.)

Trinn to: Tre dager senere legger du fram statsbudsjettet. Der blir potten til forebyggende tiltak mot rovdyrskader samt omstilling for sauene næringen stående uendret. Pengesekken til erstatning for rovdyrskader legger kraftig på seg. Kombiner dette faktum med en pressemelding der du uttaler: «Vi skal ha både rovdyr og husdyr i Norge, og utmarksbeitene skal kunne utnyttas. For å oppnå dette trenger vi økt kunnskap om rovdyrbestandene, og gode forebyggende tiltak». La informasjonsarbeiderne krydre pressemeldingen med uttalelser som: «Kunnskap om nye driftsmåter i jordbruket av forebyggende karakter er et viktig tiltak for å begrense skadene på husdyr» eller «regjeringen har sett at erstatninger ikke er nok». Den velvalgte formuleringen «i kronisk utsatte rovviltområder legges det opp til muligheten for frivillig omlegging til andre landbruksproduksjoner» står bra til det faktum at man kutter i akkurat omstillingspotten.

Resultat: Sauenæringen innser at «ulv, ulv»-skrikene har gitt gode resultater på erstatningssiden. Rovdyrforkjemperne hvisker «see you in court». De fleste andre skjønner i det minste at den tidligere omtalte ministeren neppe kan kalles rovdyras venn.

Vår internasjonale forpliktelse til å redde truede rovdyrarter er ingen spøk. Seks familiegrupper av ulv i Skandinavia er ikke en levedyktig stamme. Det er heller ikke det lett løse anslaget på 26-55 bjørner eller 200 jerv i Norge. Hører man på genforskerne er heller ikke 500 gauper betryggende. Skjønner du det, Guro?

Mer til organisasjonene

Miljøverndepartementet foreslår å øke tilskuddene til de frivillige organisasjonene med nesten ti prosent. Vinneren i trekningen om ekstrakronene er Samarbeidsrådet for biologisk mangfold, som får økt sin støtte fra 50 000 til 350 000 kroner. Minst prosentvis økning for Miljøheimervnet og Naturvernforbundet. Begge får et påslag på 100 000 kroner, men organisasjonene har henholdsvis 6,75 og 3,4 millioner kroner i støtte fra før.

Ifølge Miljøverndepartementet har følgende kriterier blitt lagt til grunn for fordelingen av de

ekstra 2,4 millioner kronene: Behovet for å styrke organisasjonenes arbeid innen nærmiljø, biologisk mangfold og kulturminner.

Departementet vil også øke potten til Lokal Agenda 21, fra 18,5 millioner til 23 millioner kroner. Potten skal fordeles til organisasjoner som jobber med LA 21-tiltak, samt oppbygging av kompetansesentre, møteplasser og samarbeidsnettverk som har med LA 21 å gjøre. I 1998 ble det betalt ut i underkant av ti millioner kroner på denne budsjettposten.

Kalenderen

11. oktober: Seminar om hvordan plan- og bygningsloven kan bli et bedre verktøy for å sikre naturarven, Oslo. Arr: Samarbeidsrådet for Naturvern-saker, tlf: 22 82 28 80.

15. - 16. oktober: Seminar om Norges landbrukshistorie, Bryggens Museum, Bergen. Arr: Senter for bygdeforskning, tlf: 73 59 17 29.

15. oktober: Kurs om sunne hus og bærekraftig bygging, Erga Gård, Rogaland. Arr: Kommunenes Sentralforbund og Erga Gård, tlf: 51 42 81 22.

16. - 17. oktober: Kurs om alternative byggemetoder, Erga Gård, Rogaland. Arr: Norsk Jord- og halmbyggerforening. Tlf: 64 95 07 07.

26. oktober: Seminar om miljøeffektive produkter og god design, Norsk Form, Oslo. Arr: GRIP, SFT og Norsk Form, tlf: 23 24 17 05.

26. - 27. oktober: Konferanse om naturgass, Britannia Hotell, Trondheim. Arr: Norsk Petroleumsforening, tlf: 73 64 03 25.

8. - 10. november: Seminar om overflatebehandling, arbeidsmiljø, avfall og ytre miljø, Radisson SAS Hotell, Oslo,

Arr: Teknologisk Institutt, tlf: 22 86 53 31.

9. november: Seminar om friluftslivspolitik, Vetre konferansesenter, Asker. Arr: Friluftslivets fellesorganisasjon, tlf: 66 90 01 46.

9. - 10. november: Nordisk konferanse om bioenergi, City Conference Centre, Stockholm. Arr: Norsk Bioenergi (NoBio), SveBio, FinBio, DanBio og Energimyndigheten i Sverige. Tlf: + 46 8 640 50 30.

17. november: Konferanse om klimaforskningen i Norge, Radisson SAS Scandinavia Hotell, Oslo. Arr: Norges forskningsråd, tlf: 22 85 87 84.

23. - 24. november: Seminar om framtidens transport av gods og mennesker, Bonnier Conference Center, Stockholm. Arr: Miljørapporten, tlf: + 46 08 33 66 86

27. august - 1. september, 2000: Konferanse om naturvern i storbyen, Praha, Tsjekkia. Arr: Det Tsjekiske Miljøverndepartementet i samarbeid med naturvernorganisasjoner og lokale myndigheter, tlf: + 422 2491 1381

Defensiv rovdyrpolitikk

Regjeringen vil ikke gi en krone ekstra til tiltak mot rovdyrskader neste år. Selv om årets sesong har vist at tiltak faktisk fungerer.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Før årets beitesesong i Hedmark trodde mange at sommeren 1999 ville bli blodig. Slik ble det ikke. I midten av august kunne Fylkesmannes miljøvernavdeling i Hedmark fortelle N&M Bulletin at rovdyrskadene hadde stagnert, på tross av den voksende ulvestammen i området. Eneste fornuftige forklaring var økt bruk av tiltak mot rovdyrskader. Alt regjeringen vil gjøre med saken er å stokke litt på postene til tiltak, samt å øke potten til rovdyrskadeerstatning med 12,7 millioner kroner.

- Priser ut rovdirene

Medietalsmann Viggo Ree i Foreningen våre rovdyr mener det er på tide å rope et kraftig varsko mot retningen for norsk rovdyrpolitikk:

«Vi har bare 800 store rovdyr her i landet. Antallet har på langt nær økt så mye som enkelte vil ha det til. Budsjettet for 2000 innebærer en rovdyrerstatning på 100 000 kroner per rovdyr. Samtidig vet vi at på langt nær alle

rovdirene tar tamfe. Da er det noe som ikke rimer, mener Ree.

Han mener hovedproblemet i norsk rovdyrpolitikk er at man fortsatt pøser sau inn i de mest rovdyrutsatte områdene.

«Med regjeringens budsjettforslag legger man opp til at dette kan fortsette. Sauene vil fortsatt slippe dyrene sine på utmarksbeite, fordi de får erstatning for eventuelle skader. Mindre midler til erstatning, og mer til omstilling ville ført til at disse bondene sannsynligvis ville endret driftsformen, tror Ree.

Foreningen våre rovdyr mener penger til tiltak som gjerdning, gjeting med vokterhund og lign-

Naturvernforbundet avventer

Mens både Foreningen våre rovdyr og Norsk bonde- og småbrukarlag har sterke innvendinger mot regjeringens forslag til budsjett for rovviltforvaltningen, vil Naturvernforbundet vente og se på hva resultatet blir: «Naturvernforbundet er imidler-

ende, samt sonering som tilsier at enkelte rovdyrrområder ikke kombineres med utmarksbeite, er veien å gå.

«Regjeringens kurs er i hvert fall håpløs. Det virker som om budsjettforslaget er et ledd i å prise rovdirene ut av Norge, sier Ree.

Foreningen våre rovdyr ser et eneste lyspunkt i forslaget til statsbudsjett: Fire millioner kroner til et overvåkingsprogram for de store rovdirene. Riktignok mener Ree at beløpet er for lite, men at det kan karakteriseres som «en grei start».

- Lite offensivt

Assisterende generalsekretær John Petter Løvstad i Norsk bonde- og småbrukarlag mener også at regjeringens budsjettforslag er defensivt.

«Med utviklingen for rovdyrebestandene vil behovet for tiltak mot skader på bufe være

enormt i årene som kommer. Sett i forhold til dette kan man ikke kalle regjeringens forslag for offensivt, forklarer Løvstad.

«Hvor mye burde regjeringen ha budsjettet med til forebyggende tiltak?

«Det kommer an på utfallet av rettsaken mellom verneinteressene og myndighetene. Hvis resultatet blir at man skal ha ulv vest for Glomma, må man øke potten kraftig. Det vil rett og slett være veldig dyrt å ha en større ulvestamme der, tror Løvstad, som lur på om Miljøverndepartementet har forskuttert en seier i rettsaken.

▼ fakta

Forslaget til statsbudsjett innebærer:

- 55 702 000 kroner til erstatning for tap av bufe (opp 12,7 millioner)
- 25 000 000 kroner til erstatning for tap av tamrein (uendret)
- 20 000 000 kroner til forebyggende tiltak mot rovdyrskader (opp 2 millioner)
- 8 000 000 kroner til omstillingstiltak (ned 2 millioner)
- 4 000 000 kroner til et nasjonalt overvåkingsprogram for store rovdyr.

Klimaplaner og nye avgifter

Miljøverndepartementets pott til Lokal Agenda 21 og bærekraftig by- og tettstedsutvikling er fetet opp med nesten ni millioner kroner. Pengene skal først og fremst gå til en støtteordning for kommuner og fylker som skal skape sine egne klimaplaner. På denne måten håper Miljøverndepartementet å få drahjelp til å nå Norges målsetning i Kyoto-protokollen.

En av de nye inntektskildene

departementet vil ha er avgifter på blant annet løsemidlene trikloretan, krom, arsen og kobber i trykkimpregnert trevirke samt plantevernmidler.

Dessuten ønsker regjeringen å differensiere avgiften på ulike typer drikkevareremballasje. Ordningen tilsier at emballasje av glass vil koste fire kroner, plast og metall 2,40 kroner og kartong en krone.

Annonser i Norges ledende miljøavis

Ring Naturvernforbundets Markedskontakt på 23 12 20 70

Natur & miljø Bulletin
utgitt av Norges Naturvernforbund

Billigere å bruke kunstgjødning

Landbruksdepartementet foreslår å fjerne miljøavgiften på kunstgjødning. – Galt virkemiddel, sier Norsk Økologisk Landbruksforening.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Landbruksdepartementet har formulert et overordnet mål for mat- og landbrukspolitikken som sier at forbrukerne skal trygges matvarer som blir produsert på en etisk og helse- og ressursmessig akseptabel måte. Som et virkemiddel for å styrke miljøinnsatsen i landbruket foreslår departementet blant annet å fjerne miljøavgiften på kunstgjødning.

– Det er vi veldig skeptisk til. Uten miljøavgiften senkes terskelen for å bruke kunstgjødning. Følgelig vil sannsynligvis også forbruket øke. Det er svært uheldig, slår daglig leder i Norsk Økologisk Landsbrukslag, Helga Norland, fast.

Lite miljøvennlig

– Hvorfor er det galt å bruke kunstgjødning?

– Først og fremst fordi kunstgjødning ikke er veldig miljøvennlig. Det tærer blant annet på ikke-fornybare ressurser som fosfor og kalsium. Kunstgjødning

er dessuten veldig energikrevende å produsere, sier Norland.

Hun mener også transport av kunstgjødning fra fabrikk til jord utgjør en ikke ubetydelig energikrevende og forurensende transport.

– I stedet for kunstgjødning, burde flere bønder bruke egenprodusert naturlig gjødning, sier hun.

Gir annerledes mat

Norland forteller også at bruk av kunstgjødning kan føre til feil næringsbalanse i matvarene.

– Det kommer stadig mer dokumentasjon på at mat produsert i konvensjonelt landbruk med kunstgjødning ikke inneholder samme mengde næringsstoffer som man forventer å finne. Vi kan faktisk si at matproduksjonen blir forskjøvet i en retning som ikke dekker det menneskelige behov. Resultatet er at vi må supplere med all verdens piller og tabletter for å få i oss nok næring og vitaminer, sier hun.

Mer enn matvaresikkerhet
Helga Norland understreker også at økologisk matvareproduksjon dreier seg om mer enn matvaresikkerhet.

– Økologiske jordbruk betyr også at jordbruket er basert på mer naturvennlige prinsipper og skjer i pakt med naturen. I det økologiske landbruket har vi et

mye vennligere dyrehold, og vi bruker ikke giftige sprøytemidler. Med økologisk landbruk slipper vi antibiotika i melken og dioksiner og sprøytemidler i drikkevannet.

Norges Naturvernforbund sier i en pressemelding at de er fornøyd med signaler om et mer økologisk drevet landbruk. ■

– Økologisk mat best for helsa

– Økologisk mat er sunnere enn konvensjonelt dyrka mat, sier forsker Ane Bodil Søgaard ved Den Kongelige Veterinær- og Landbohøyskole i København.

Søgaard har ifølge bladet Jordvett jobbet i mange år med å kartlegge forskjeller på økologiske og konvensjonelle matvarer. Hun konkluderer med at økologisk frukt og grønt har sterkere krefthemmende egenskaper, gir bedre reproduksjonsevner og i sterkere grad kan motvirke blodpropp, enn konvensjonelle varer.

Det er gjort få undersøkelser på mennesker når det gjelder sammenheng mellom økologisk mat og helse, men Søgaard mener flere dyreforsøk viser

interessante og relevante sammenhenger. Blant annet viser hun til to tyske forsøk på kaniner og høns.

Målt gjennom flere generasjoner viste kaniner som var føra økologisk seg å være vesentlig mer fruktbare. Dessuten døde færre unger.

Forsøket med høns viste at kyllinger som var føra økologisk vokste raskere og alt etter 32 uker hadde høyere vekt enn sine artsfrender som fikk føra fra tradisjonelt landbruk. De økologisk føra hønene la dessuten egg som hadde høyere gjennomsnittsvekt enn de konvensjonelle. ■

– Ingen satsing på kollektivtrafikk

Siden 1987 har bevilgningene til buss og bane blitt kuttet med 600 millioner kroner. Natur og Ungdom er mildt sagt misfornøyd med regjeringens kollektivsatsing.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Natur og Ungdom er ikke videre imponert over regjeringens satsing på kollektivtrafikk. Organi-

sasjonen mener forslaget til statsbudsjett fører til at buss og bane fortsetter å tape i kampen mot bilen.

– Siden 1987 har bevilgningene til buss og bane blitt kuttet

med en tredjedel, eller 600 millioner kroner. Statsbudsjettet som er lagt fram legger opp til at vi skal fortsette på dette altfor lave nivået, sier nestleder i Natur og Ungdom, Elin Lerum Boasson.

Dårligere for barn og eldre

Boasson synes også det er svært negativt at pålegget om barne og honnørrabatt blir fjernet, slik at det blir opp til fylkene og bestemme rabattene. Hun mener dette vil føre til mindre forutsig-

bare prissystem for passasjerene. I en tid med presset økonomi i fylkeskommunene kan dette føre til dårligere rabattordninger for barn og eldre.

Mange ord - lite handling

Hvis regjeringen ønsker å redusere biltrafikken må de være villige til satse på kollektivtrafikk. Folk må få et miljøvennlig alternativ til bilen. Regjeringens forslag til samferdselsbudsjett inneholder mange ord, men lite handling, sier Boasson. ■

Fullstendig PCB-apati

Regjeringens forslag til statsbudsjett bevilger ikke en krone til opprydding av miljøgifter i sjøbunnen langs kysten vår.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Flere norske fjorder har omsetningsrestriksjoner og kostholdsråd for sjømat. PCB-forurensning er hovedårsaken. Norske miljøorganisasjoner har i løpet av de siste to årene påvist at kildene til forurensningen er enklere å finne enn myndighetene vil ha det til. Fjor-årets giftjakt påviste blant annet store mengder PCB nær skipsverft og malingsprodu-senter.

– Minst 150 millioner

Naturvernforbundets Per-Erik Schulze er skremt over regjerin-

gens manglende evne til å ta fatt i problemstillingen.

– Vi har en forurensningssak av så store dimensjoner at regjeringen rett og slett ikke evner å takle den på forsvarlig vis, sier Schulze.

Han er rystet over SFT-budsjettets post til oppryddingstiltak for gamle synder. I år som i fjor ligger potten på omtrent 20 millioner kroner. Disse midlene er i hovedsak tiltenkt opprydding i forurenset grunn eller skipsvrak.

– Bare innledende arbeid i forhold til PCB-forurensningen vil koste 150 millioner kroner. Disse burde vært tildelt over budsjettet for 2000, mener Schulze.

Bondevik på stø kurs mot den siste olje

At oljeutvinning skaper nærmest ufattelige miljøproblemer ser ikke ut til å affisere regjeringen. Naturvernforbundet er bekymret over holdningen, men begeistres av mer penger til alternativ energi.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Utvinning og bruk av olje skaper store miljøproblemer for oss og de som kommer etter oss. Regjeringens forslag til mer penger til leting og utvinning, samt redusert CO₂-avgift er derfor flere steg i feil retning, mener Naturvernforbundet.

– Regjeringen presser på for å øke et utvinningstempo som allerede er for høyt. Den foreslår blant annet 100 nye millioner til et nytt forskningsprogram for å

øke antall utbygninger. I en situasjon der vi allerede har funnet omlag fire ganger mer olje enn det vi kan brenne opp uten å skape farlige klimaendringer, er dette et steg i feil retning, sier fagkonsulent i Naturvernforbundet, Tore Brænd.

Redusert CO₂-avgift

Et annet steg i gal retning, ifølge Naturvernforbundet, er forslaget om å redusere CO₂-avgiften på sokkelen.

– Miljøavgiften har vist seg å virke slik at utslippene blir

Mer planlegging

«Opprydding i marine sedimenter er svært komplisert både miljømessig og teknisk, og både undersøkelser og tiltak er svært kostnadskrevende. Dette er derfor et langsiktig arbeid, og samfunnets samlede bruk av ressurser til opprydding må nøye vurderes», skriver Miljøverndepartementet i sitt budsjettforslag. Konklusjonen er knapt nok revolusjonerende. Igjen skal det legges planer for en opprydding, samtidig som man skal fortsette undersøkelsene på utvalgte områder.

– Statens forurensningstilsyn har faktisk nylig lagt fram en handlingsplan for forurensete sedimenter. Likevel vil departementet igjen gå tilbake til planleggingsstadiet. Det er uforståelig, mener Schulze. ■

redusert. En reduksjon i avgiften uten kompenserende tiltak er helt uakseptabelt.

Flertall i år?

Naturvernforbundet er likevel ikke bare negative til Olje- og energidepartementets budsjettforslag. Mer penger til vannbåren varme og nye fornybare energikilder hilses velkommen selv om det er et stykke vei fra regjeringens forslag til dit den selv har hevdet vi bør befinne oss.

Forslaget om å øke el-avgiften på alminnelig forbruk i verdens mest strømløsende land, samt en tilsvarende økning i CO₂-avgiften på fyringsolje ses på som svært positivt.

– Dette er i hovedsak det samme forslaget som regjeringen ikke fikk flertall for i fjor. Vi kan bare håpe at samarbeidsklimaet er bedre i år, sier Brænd. ■

Dobling for høggerne

Driftstilskuddet for biloppbyggere blir nesten doblet hvis regjeringen får det som den vil. For tiden får biloppbyggingsplassene et tilskudd på 175 kroner per mottatt vrak. Statsbudsjettet vil øke tilskuddet til 337 kroner per vrak. Årsaken er at man vil sikre forsvarlig håndtering av miljø, helse og sikkerhet ved skraplassene. Budsjett-posten øker fra 72 til 88 millioner kroner.

Økningen vil også dekke en transportstøtteordning som skal sikre at biler fra distriktene blir samlet inn, på tross av dyr transport. ■

Urovekkende og materialistisk

Norges Naturvernforbunds generalsekretær Jørund Ubøe Soma mener regjeringens forslag til statsbudsjett er urovekkende.

– Av de ni større satsningsområdene regjeringen formulerer, er kun to tydelig knyttet opp til miljø, global utjamning og naturvern, sier Soma i en pressemelding.

Organisasjonen mener regjeringen gjør samfunnet mer oljeavhengig i forslaget til statsbudsjett.

Fornøyd er organisasjonen fornøyd med mye, blant annet satsing på fornybar energi og effektiv energibruk, en ny stortingsmelding for Norges utfordringer innen natur- og miljøvern, tiltak for å sikre allmennheten tilgang til strandsonen, tilskudd til lokale klimaplaner og signalene om dreining mot mer økologisk landbruk. ■

Rådyr sydentur

Norsk Polarinstitutt får nesten ti millioner mer til driftsutgifter kommende år. Ifølge Miljøverndepartementet er posten økt så kraftig på grunn av en kommende ekspedisjon til Antarktis i 2000 og 2001. ■

Gift i bøtter og spann

Bergen kommune har forurenset jorden i flere barnehager i byen. Nå vil kommunen at foreldrene rydder vekk den giftige jorden barna deres leker i. Foreldrene reagerer med vantro på forslaget.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Bergensere er ikke kjent for å stikke hodet i sanden, og barn i Bergens barnehager bør definitivt ikke gjøre det.

Stikk i strid med anbefalingene til Statens Forurensningstilsyn (SFT) har Bergen kommune plassert ut lekeapparater og sandkasser i trykkipregnert tre. Dette fører til at jorden rundt og under apparatene, altså der hvor barna leker, blir forurenset med det helsefarlige stoffet arsen.

– I tillegg er jorden forurenset med bly. Etter at 21 barnehager er undersøkt viser det at jorden i samtlige er forurenset med blant annet arsen og bly, sier May Britt Løvik i foreningen Barnas Beste, til N&M Bulletin.

Foreningen, som teller omlag 300 barnehageforeldre i Bergen, er bekymret for at barna deres leker i det kommunen karakteriserer som giftig jord. Foreldreforeningen er imidlertid mest provosert over at kommunen pålegger barnehagene selv å rydde opp i forurensningene.

Dyr dugnad

– Det betyr i praksis foreldre-

sandkasser beises hvert år.

Ettersom kommunen har satt ut trykkipregnerte lekeapparater etter at de nye reglene kom virker jo dette ekstra merkelig. Vi betaler dyrt for å ha ungene i barnehager som kommunen forurenser, for til slutt å be oss om å rydde opp. Kommunen burde tenke på hva slags signaleffekt dette har, sier Løvik.

Et lite regnestykke

En sandkasse på fem ganger fem

meter vil med sikkerhetssonen medføre at man må spa vekk omlag 67 kubikkmeter med jord. Ofte er det ikke bare sandkasser, men også flere andre lekeapparater som er trykkipregnert i en barnehage.

Med tanke på at jorda i Bergen ofte er våtere og dermed tyngre enn de fleste steder i landet blir det ganske mange turer med Golf og Gaupen-henger for foreldrene som skal være med på jorddugnad. ■

– Ikke spesialavfall

Jorden i barnehagene er ikke spesialavfall, men spesielt avfall, sier Bergen kommune som innrømmer fadeseen med lekeapparatene.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Konstituert plan- og miljøsjef i Bergen, Reidun de Lange, presiserer at jordfjerningen i barnehagene ikke er å oppfatte som et pålegg, men som en anbefaling fra kommunen.

De Lange bekrefter at kommunen har satt ut impregnerte lekeapparater og at jorden i barnehagene bør fjernes.

– Desverre er det blitt satt ut et visst antall lekeapparater, uten at jeg vet hvor mange det er, med såkalt CCA-impregne-

ring, det vil si at de er impregnert med krom, kobber og arsen. Det er imidlertid ikke nødvendig med fem meters radius, det holder med én, sier hun til N&M Bulletin.

de Lange benekter også at det er snakk om spesialavfall.

– Det er ikke riktig. Vi kaller det ikke spesialavfall, men spesielt avfall, sier hun.

Ifølge de Lange er forskjellen at jord som er spesialavfall må lagres på spesielle avfallsdeponier, mens jord som er «spesielt avfall» kan legges andre steder.

– Den kan for eksempel gjemmes i veifyllinger. Det viktige er at man ikke bare flytter den til et annet sted i barnehagen, sier hun.

Bly er både tungt og dyrt

Ifølge de Lange er det også viktig å skille mellom forskjellige typer forurensning i de forskjellige barnehagene.

– Vi har gjennomført en bydekkende undersøkelse. Der det er store mengder bly og PAH i jordsmonnet, noe som er et problem i sentrumsnære områder, anbefaler vi ikke dugnad. Det vil bli både tungt og dyrt. I stedet har kommunen søkt om fem millioner kroner for å få ryddet opp i disse barnehagene. I de områdene som bare er forurenset med arsen er det imidlertid greit med dugnadsarbeid, sier de Lange. ■

Ikke all jord er deilig

Jordrensing er i ferd med å bli «det nye» innen miljøteknologi i Norge. I praksis går det ut på å betale dyrt for gamle miljøsynder - av og til veldig gamle.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Det er ikke bare sanden i sandkassene i Bergen som er forurenset i Norge. NSB er en stor eiendomsbesitter med mye forurenset grunn. I øyeblikket skal bedriften i gang med et jordrenseprosjekt i «emti-millionersklassen i Lillestrøm. Det er hverken det første eller det siste.

Langs kysten er en rekke fjorder forurenset med miljøgifter som de fleste etterhvert innser at det må gjøres noe med. I tillegg finnes gamle industriområder, brannbotter, skytebaner, skipsverft og bensinstasjoner. For å nevne noen av de stedene som ofte inneholder sterkt forurenset jord. Foreløpig har norske utbyggere hatt lett spill når det gjelder å benytte slike områder til nye formål.

– Det er flere grunner til at jordrensing vil bli like aktuelt i Norge som det er i Sverige og flere andre land. I Norge har vi vært så heldige, eller uheldige om man vil, at vi har hatt svært god plass. Vi har i mange tilfeller kunnet bygge ut på helt nye områder i stedet for å bruke gamle tomter. Det er det etterhvert slutt på. Nå må vi bygge ut på grunn

Norge har hatt god plass

Firmaet Golder driver med konsulentvirksomhet innenfor jordrensing, et område som har tvunget seg fram i andre land, blant annet i Sverige. Svenske utbyggere har i dag svært strenge jordrensekraav å forholde seg til.

Gøran Baann i det nystartede Golder Norge er ikke i tvil om at det samme vil skje her i landet - selv om han, som rådgiver i et nystartet firma, nærmest er forpliktet til å mene akkurat det.

– Det er flere grunner til at jordrensing vil bli like aktuelt i Norge som det er i Sverige og flere andre land. I Norge har vi vært så heldige, eller uheldige om man vil, at vi har hatt svært god plass. Vi har i mange tilfeller kunnet bygge ut på helt nye områder i stedet for å bruke gamle tomter. Det er det etterhvert slutt på. Nå må vi bygge ut på grunn

som har vært benyttet tidligere - det er en ny situasjon, sier Baann til N&M Bulletin.

Nye regler kommer

Ifølge Baann er det bare et tids spørsmål før det vil komme nye lover og regler som tvinger utbygger til å sette et utbyggingsområde i miljømessig forsvarlig stand før byggingen starter. Slik er det ikke i dag.

– I plan- og bygningsloven står det riktignok at det skal foretas en risikovurdering før utbygging. I tillegg er det sendt ut skriv til fylkesmennene om at forurenset masse ikke må dumpes i deponier. I sum er ikke dette godt nok og det vet myndighetene.

Ingen rensekraav i Sandeffjord

Baann mener derfor det bare et spørsmål om tid før man er nødt til å presentere nye regler

som tvinger utbygger til å sette områdene i miljømessig forsvarlig stand.

– Utbygger er kun interessert i to ting; å holde kostnadene nede og å unngå å havne i fengsel. Å tro noe annet er naivt, derfor må det nye regler til. I Sandeffjord er det et nylig foretatt en stor utbygging på et område som trolig er sterkt forurenset. Dette har skjedd uten at SFT har pålagt noen noe som helst, sier han.

Forholdsvis

forsk forurensning

Forurenset jord kan av og til stamme fra svært gammel menneskelig aktivitet.

– Vi vet det finnes oljeforurensning fra oljens barndom og kreosotforurensninger fra 1800-tallet. Dette er likevel nokså spesielt. Mesteparten av jordforurensningen i Norge stammer fra virksomhet etter krigen, sier Baann. ■

Slik renses jorden

Forurenset jord kan renses på flere måter, alt ettersom hva slags forurensning og hva slags område det er snakk om. Ofte er det snakk om en kombinasjon av flere rensemetoder.

På stedet

Jordmassene kan behandles i bakken der de ligger, ved at det støpes et dekke under. Da vil det foregå en langsom diffusjon, eller utbytting av molekyler, som gjør at jorden vil bli renses over tid. Det kan også blåses inn, eller suges ut, luft av jordmassene der de ligger. En annen metode er å suge opp vannet og rense dette.

Innkapsling

Såkalte innkapsling sikrer jorden på stedet ved at det bygges

et betong eller plastbygg rundt forurensningen der den ligger.

Forbrenning

Ved alvorlig forurenset grunn kan jorden forbrennes. Fordelen er at forbrenningen er total. Ulempen er at metoden er dyr og energikrevende. Den kan heller ikke utføres på stedet.

Innbinding

Denne metoden går ut på å frakte den forurensede jorden til et sikkert sted hvor den «bindes inn» i betong og legges i gruveganger under sjøen. I Norge har vi to slike steder, et i Mo i Rana og et på Langøya i Vestfold. Denne metoden regnes som meget sikker og brukes ved metallforurensninger. Ulempen er kostnader og dyr og forurensende frakt. ■

Sikkerhet og Miljø er vår Verden

Konseptet med én pumpe i hver lastetank har hatt stor betydning både for konstruksjon av moderne tankskip og måten de blir operert på.

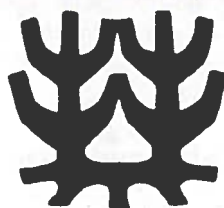
Med FRAMO pumpe-systemer oppnåes:

- Full segregering av alle lastetanker
- Alle lasteførende rør lokalisert på dekk. Ingen rør eller ventiler inne i tankene
- Hurtig og effektiv tømning av lastetankene gir minimalt med lasterester og redusert slopmengde

Frank Mohn AS

Postboks 98, 5051 Nesttun, Tlf 55 99 90 00 Fax 55 99 93 80

Vi som jobber på jernbanen er stolte fordi vi også gjør en innsats for et bedre miljø.
Norsk Jernbaneforbund

Vi gratulerer Norges Naturvernforbund med 85-års jubileet i 1999

Høland Sparebank
BJØRKLANDEN – LØKEN – HEMME

AKZO NOBEL
Thor's Kemiske Fabrikker

Flerdoblet bruk av sprøytegift

Uruguay har økt bruken av landbrukskjemikalier fra 1000 til 4500 tonn siden 1993.

IPS
DANIEL GATTI

Uruguay brukte i 1998 hele 347 millioner kroner på import av kjemikalier, sammenlignet med 126 millioner kroner i 1993. Importmengden av landbrukskjemikalier økte i samme tidsrom fra 1.000 til 4.500 tonn.

Uruguay, som er det minste medlemmet i Det sørlige fellesmarkedet (Mercosur) med et folketall på 3,2 millioner, har

ingen standard som setter grense for rester av kjemikalier i matvarer.

Farlig kjemi

Paradoksalt nok blir det foretatt laboratorietester av frukt og grønnsaker som skal ut på det internasjonale markedet, men det er eksportselskapene som bærer kostnadene ved disse prøvene.

– Listen over kjemikaliene som bøndene bruker er så lang at det er vanskelig å finne risikoer de ikke er utsatt for, sier Amalia

Laborde, forsker ved Senter for toksikologisk informasjon og vurdering under Uruguays universitet. Hun opplyser at noen av kjemikaliene kan forårsake alvorlige forstyrrelser i nervesystemet, men at landet mangler nødvendig utstyr og økonomiske ressurser for å gjøre skikkelige analyser.

Millioner forgiftes

Ifølge Miljønettverket mot landbrukskjemikalier i Latin-Amerika, dør det årlig rundt 220 000 mennesker verden over på grunn av landbrukskjemikalier, mens det er nesten tre millioner tilfeller av forgiftning.

Bystyret i Montevideo, som ledes av venstrekoalisjonen Bred Front, forsøker å oppmuntre til alternativt jordbruk, blant annet ved å gi 75 prosent skattelette til bønder som driver organisk jordbruk.

Foreløpig har Montevideo bare litt over 30 registrerte organiske gårdsbruk, en tredel av alle som driver alternativt i hele landet. Bystyret har også innført søppelsortering slik at organisk og uorganisk avfall blir skilt. Det organiske avfallet skal brukes som råvarer for et anlegg som produserer gjødsel til bruk i alternativt jordbruk. ■

InterConsult Group ASA er et av Norges ledende flerfaglige rådgivende ingeniørselskap. Det har mer enn 700 medarbeidere fordelt på kontorer i Norge og utlandet. Det internasjonale engasjementet kanaliseres gjennom det heleide datterselskapet Interconsult International AS. Selskapet utøver sin kjerneaktivitet innen sektorene tekniske installasjoner og bygg, infrastruktur og samfunn, samt energi og miljø.

konsekvensutredninger kompostering sivevann fjernvarme avfallsminimering støy inneklime avfallsplaner LA 21 bioenergi forurensset grunn kjemikalier arbeidsmiljø gjenvinning HMS kildesortering miljøstyring biogass internkontroll miljøriktig riving

Kontaktperson : Astri Huse,
Seksjonssjef Miljø og Ressurs.
Telefon : 69 39 49 00